

# ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Лекція

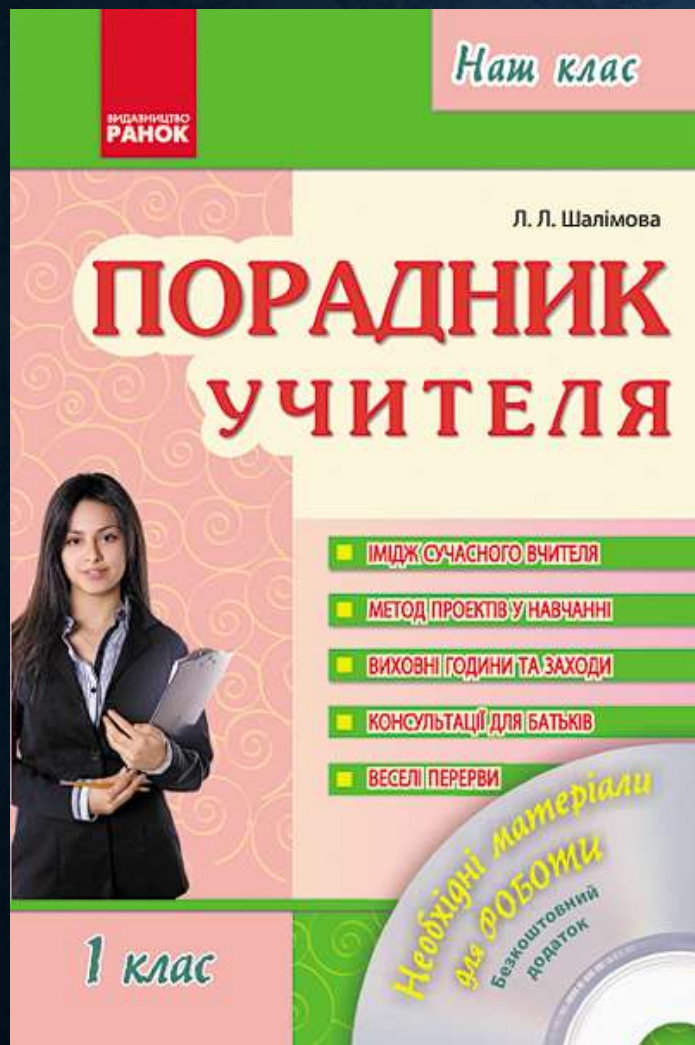


# ПЛАН

1. Позакласна та позашкільна виховна робота.
2. Розмаїття масових, групових та індивідуальних форм виховної роботи.
3. Аналіз масової форми виховної роботи.
4. Аналіз групової форми виховної роботи.
5. Аналіз індивідуальної форми виховної роботи.
6. Зміст роботи позашкільних установ для дітей та юнацтва.



# РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА





# 1. ПОЗАКЛАСНА ТА ПОЗАШКІЛЬНА ВИХОВНА РОБОТА

Важлива роль у вихованні учнів, розширенні й поглибленні їхніх знань, розвиткові творчих здібностей належить спеціально організованій виховній роботі у позанавчальний час. Таку роботу називають позакласною та позашкільною.

**Позакласна робота** - різноманітна освітня і виховна робота, спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, організована в позаурочний час педагогічним колективом школи. Позакласна робота проводиться в позанавчальний час у вигляді занять в спортивних секціях та туризму, в гуртках з різних видів творчої діяльності.

Позакласна робота є добровільною, тому не повинна включати в себе обов'язкових видів змагань, обов'язкових звітових показників і документів. Навчальні плани позакласних занять також мають не примусовий, а рекомендований характер. Позакласні заняття повинні розвивати навички самостійної роботи школярів.

**Позашкільна робота** - освітньо-виховна діяльність позашкільних закладів для дітей та юнацтва.

## **Завдання позакласної та позашкільної роботи:**

- закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці;
- розширення загальноосвітнього кругозору учнів, формування у них наукового світогляду, вироблення умінь і навичок самоосвіти;
- формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів;
- організація дозвілля школярів, культурного відпочинку та розумних розваг;
- поширення виховного впливу на учнів у різних напрямках виховання.



**Позашкільні навчально-виховні заклади** – це заклади освіти, які дають дітям та юнацтву додаткову освіту, спрямовану на здобуття знань, умінь і навичок за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації та організації змістовного дозвілля.

До них належать палаци, будинки, станції, клуби й центри дитячої, юнацької творчості, дитячо-юнацькі спортивні школи, школи мистецтва, студії, бібліотеки, оздоровчі та інші заклади.

Такі заклади можуть бути комплексними і профільними. Комплексні – творчі об'єднання за інтересами (гуртки, секції, ансамблі, театри тощо). Профільні – забезпечує умови для розвитку природних нахилів та інтересів дітей і підлітків, задоволення їх потреб з певного напрямку діяльності.

Палаци та будинки дитячої творчості організовують гуртки (наукові, технічні, мистецькі, спортивні тощо), творчі колективи художньої самодіяльності (хори, оркестри, ансамблі пісні й танцю, театральні колективи та ін.), клуби любителів природи.





# ПРИНЦИПИ ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

Позакласна та позашкільна робота ґрунтуються на використанні загальних і специфічних принципів виховання, серед яких виокремлюють:

- а) добровільний характер участі. Учні можуть обирати профіль занять за інтересами. Педагоги за таких умов повинні ретельно продумувати зміст занять, використовуючи нові, ще не відомі учням факти, форми і методи, які б посилювали їх інтерес;
- б) суспільна спрямованість діяльності учнів. Цей принцип вимагає, щоб зміст роботи гуртків, клубів та інших форм діяльності, відповідав загальносуспільним потребам, відображав досягнення сучасної науки, техніки, культури і мистецтва;
- в) розвиток ініціативи і самодіяльності учнів. У позакласній і позашкільній діяльності слід враховувати бажання школярів, їх пропозиції, щоб кожен із них виконував цікаву для себе роботу;



# ПРИНЦИПИ ПОЗАКЛАСНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ РОБОТИ

г) розвиток винахідливості, дитячої технічної, юннатівської та художньої творчості. Під час занять перед учнями слід ставити завдання пошукового характеру (створення нових приладів, удосконалення наявних) приділяти особливу увагу творчому підходу до справи тощо;

г) зв'язок з навчальною роботою. Позакласна та позашкільна робота повинна бути логічним продовженням навчально-виховної роботи на уроках. Так, знання з фізики можуть бути поглиблені й розширені на тематичному вечорі, а з літератури - під час обговорення кінофільму чи спектаклю за літературним твором;

д) використання ігрових форм, цікавість, емоційність. Реалізація цього принципу передбачає використання пізнавальних та комп'ютерних ігор, демонстрування цікавих дослідів та ін.

Специфічні принципи позакласної та позашкільної роботи спрямовані на пробудження ініціативності, творчості учнів, реалізації їх потреб у діяльності, яка становить для них непересічний інтерес.



## 2. РОЗМАЇТТЯ МАСОВИХ, ГРУПОВИХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ФОРМ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Форми організації виховання поділяють на:

- масові,
- групові (гурткові),
- індивідуальні.





### 3. АНАЛІЗ МАСОВОЇ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Особливістю масових форм виховної роботи є широка участь у ній учнів. До них належать шкільні лінійки, зюори, читацькі конференції, тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, зустрічі з видатними людьми краю та ін.

Ранки-зустрічі, літературні вікторини, ранки-свята практикують у роботі з молодшими школярами. Для участі в них запрошують відомих людей, письменників, літературознавців та ін. Водночас важливо подбати про активність учнів у їх підготовці і проведенні.

До масових форм виховної роботи також належать тижні з різних предметів, огляди, конкурси, олімпіади, туризм, фестивалі, виставки стінної преси тощо.

Показниками ефективності масових форм позашкільної діяльності здебільшого вважають кількісне охоплення, активність самих учнів.

## 4. АНАЛІЗ ГРУПОВОЇ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ



До цих форм належать години класного керівника, гуртки художньої самодіяльності, робота з періодичною пресою, випуск стінної газети, підготовка радіо- і телепередач, екскурсії, походи, батьківські збори та ін.

Найбільш розповсюдженою є виховна година класного керівника.

У педагогічній практиці вона зарекомендувала себе дієвим засобом формування у школярів наукового світогляду і моральної поведінки.



## 4. АНАЛІЗ ГРУПОВОЇ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Групова виховна робота передбачає екскурсії в музеї, на виставки, до театрів.

З учнями влаштовують близькі прогулянки в парк, сад, поле, а також одноденні походи.



## 5. АНАЛІЗ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Потреба індивідуального підходу зумовлена тим, що будь-який вплив на дитину переломлюється через її індивідуальні особливості, через "внутрішні умови".

Необхідною умовою успішної індивідуальної роботи є вивчення індивідуальних особливостей учнів. Щоб впливати на особистість, треба її знати. Передусім важливо встановити довірливі, доброзичливі стосунки між педагогами і вихованцями. Дається це часом нелегко, оскільки учні, які найбільше потребують індивідуальної виховної роботи, нерідко підозріло ставляться до педагогів. Велике значення при цьому має авторитет вихователя, знання ним вихованців, уміння швидко зорієнтуватися у ситуації, передбачити наслідки своїх дій.

Така робота повинна бути систематичною, спрямовуватися не лише на проведення бесід з конкретного приводу, а й наперед продуманих профілактичних розмов та інших заходів з вихованцями.



## 5. АНАЛІЗ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна виховна робота потребує координування впливів на учня педагогів, батьків і колективу. Це можливо за умови щоденного аналізу результатів виховного впливу, обміну думками з питань життя і діяльності вихованців.

Успішне здійснення цієї роботи неможливе без чіткого її планування, що враховує характеристики особистості й передбачувані результати виховного впливу.

В індивідуальній виховній роботі використовується позакласне читання, підготовка до конкурсу, олімпіади, колекціонування, гра на музичних інструментах тощо.

Індивідуальні форми роботи нерідко поєднують з груповими і фронтальними.



## 6. ЗМІСТ РОБОТИ ПОЗАШКІЛЬНИХ УСТАНОВ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Національна доктрина розвитку освіти передбачає:

- ❑ забезпечення її доступності у державних і комунальних позашкільних навчальних закладах;
- ❑ розвиток цілісної міжгалузевої системи позашкільних закладів різних типів і профілів для забезпечення розвитку здібностей і талантів обдарованих дітей та молоді;
- ❑ задоволення потреб населення у додаткових культурно-освітніх, дослідницьких, спортивно-оздоровчих та інших послугах;
- ❑ оновлення змісту й методичного забезпечення, індивідуалізації та диференціації навчання обдарованої молоді;
- ❑ створення системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних керівних кадрів для позашкільної освіти і виховання.



## 6. ЗМІСТ РОБОТИ ПОЗАШКІЛЬНИХ УСТАНОВ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

На початку ХХІ ст. в Україні діяло 1521 позашкільна установа, в яких займалося понад 1 млн. 250 тис. дітей. З ними працювало понад 3,5 тис. педагогічних працівників.

Важливим завданням позашкільних установ є надання школам допомоги в організації позакласної виховної роботи з учнями.

Набуло поширення створення позашкільних навчально-виховних закладів нового типу: навчально-дослідницьких та творчо-виробничих центрів творчості, туризму, краєзнавства, шкіл мистецтва, спортивно-технічних шкіл, клубних закладів, театральних комплексів, соціально-педагогічних комплексів, кіноцентрів, міжшкільних клубів тощо.

## 6. ЗМІСТ РОБОТИ ПОЗАШКІЛЬНИХ УСТАНОВ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Дозвілля школяра є часом вільного вибору ним занять, розваг, друзів. Проведення вільного часу і ціннісні орієнтації в сфері дозвілля свідчать про спрямованість поведінки людини.

Для учнів вільним є позаурочний час, який вони можуть використати для поглиблення знань з навчальних предметів, задоволення і розвитку інтересів, запитів і нахилів, духовного зростання, вдосконалення фізичних якостей та відпочинку. Використовується він за власним бажанням учня. Головним при цьому є те, наскільки раціонально і корисно він витрачається.







